

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022

Sjörup 5:15, fornlämning L1988:7270

HUSBYGGE

Trelleborgs kommun
Skåne län

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022

Sjörup 5:15, fornlämning L1988:7270

HUSBYGGE

Trelleborgs kommun
Skåne län

Skånearkeologi AB

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022

Sjörup 5:15, fornlämning L1988:7270

Husbygge

Trelleborgs kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2023:5

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

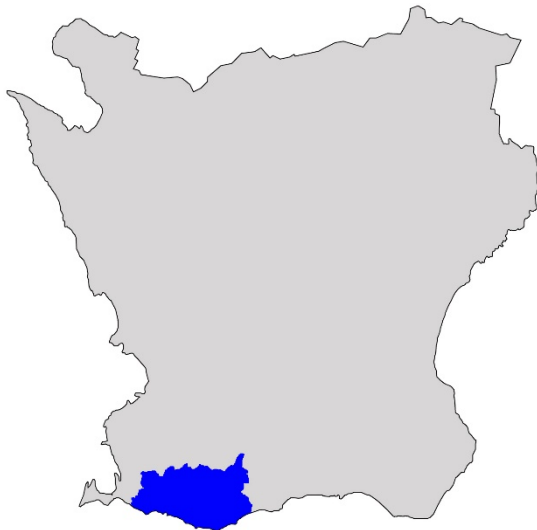
Omslagsbild: Undersökningsområdet från öster

Kartor: © Lantmäteriet/Metria 987717

© Skånearkeologi 2023

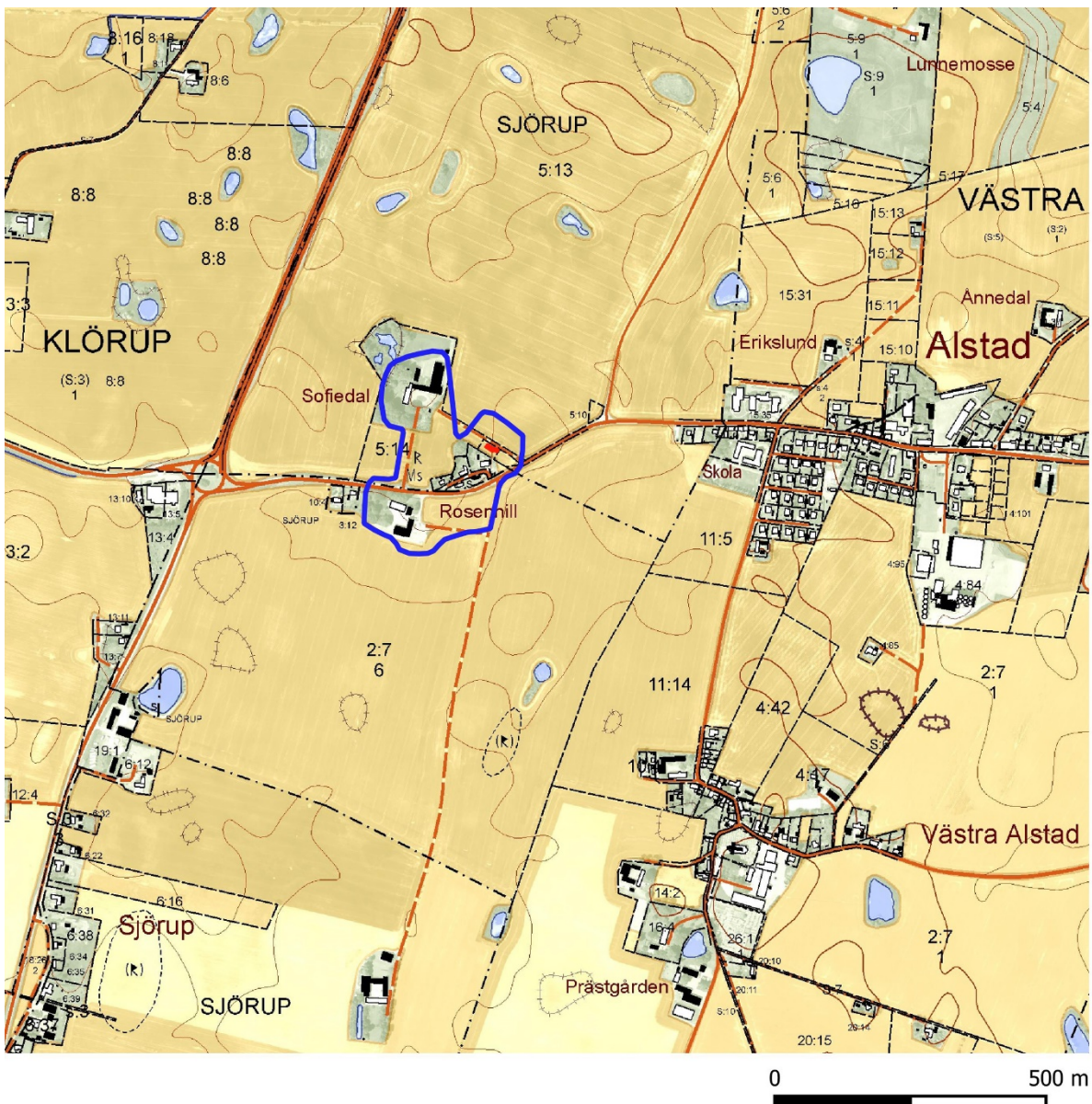
Innehåll

Inledning	5
Syfte och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	6
Tolkning och källkritik	7
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Trelleborgs kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Utsnitt ur fastighetskartan över Sjörup med undersökningsområdet markerat med rött och fornlämnning L1988:7270 med blå linje.
© Lantmäteriet

Inledning

Med anledning av ett planerat uppförande av ett enfamiljshus inom Sjörups medeltida och historiska bytomt (L1988:7270) beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning.

Konsivering av metallföremål har utförts av Lunds universitets historiska museum.

Syfte och metod

Syftet med undersökningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera fornlämningen.

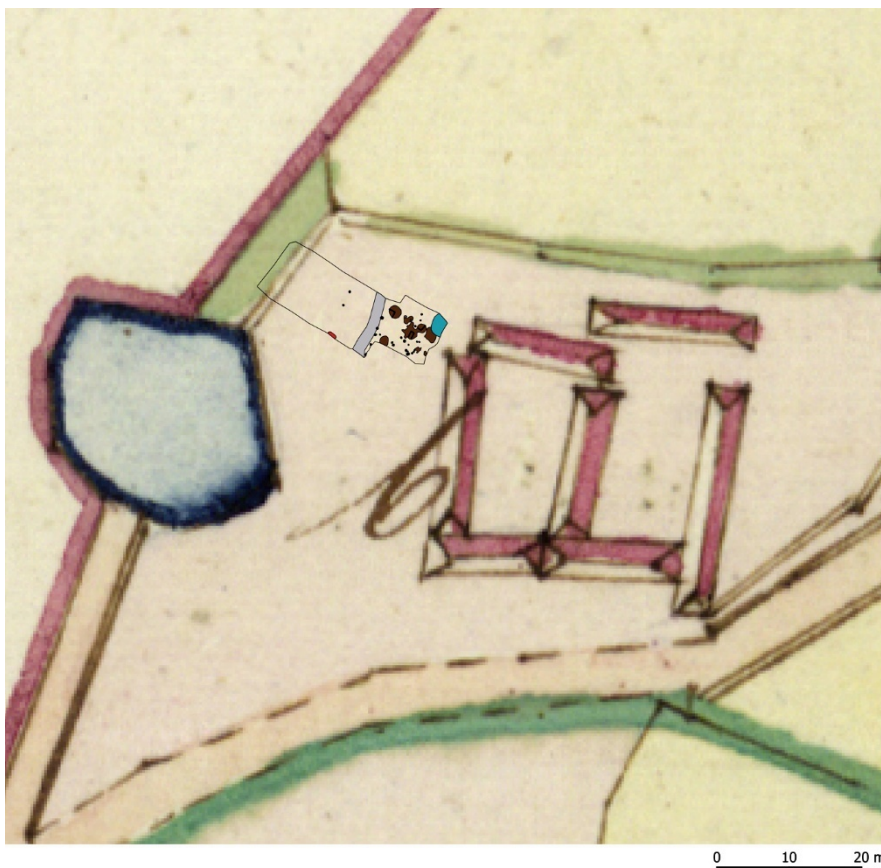
Undersökningen genomfördes genom att schaktningen ned till byggbar grund följdes. Delar av matjorden i östra delen av undersökningsområdet undersöktes med metalldetektor parallellt med schaktningen. Schakt och anläggningar mättes in med en RTK-GNSS. Tre anläggningar undersöktes delvis och dokumenterades genom inmätning och fotografering.

Topografi och fornlämningsmiljö

Sjörup omnämns i skriftliga källor första gången 1367 och skrivs då syothorp (Skånsk ortnamnsdatabas). Förleden är sannolikt ordet sjö och efterleden ursprungligen torp (Pamp 1983; Skansjö 1983). Sjörups by har varit en liten by och utgjordes endast av 8 gårdar på 1500- och 1600-talet (Skansjö 1983).

Enligt de historiska kartorna har undersökningen berört gård nr 7 (Storskifteskarta 1762), gårdarna nr 5 och 7 (Enskifteskarta 1809 och 1815) (Lantmäteriet historiska kartor) (figur 3).

Enligt Fornsök (digitala fornlämningsregistret) har det tidigare endast utförts två arkeologiska insatser inom fornlämningen. Under 2019 genomfördes en arkeologisk utredning, steg 1 (byråutredning) med anledning av en planerad gång- och cykelväg

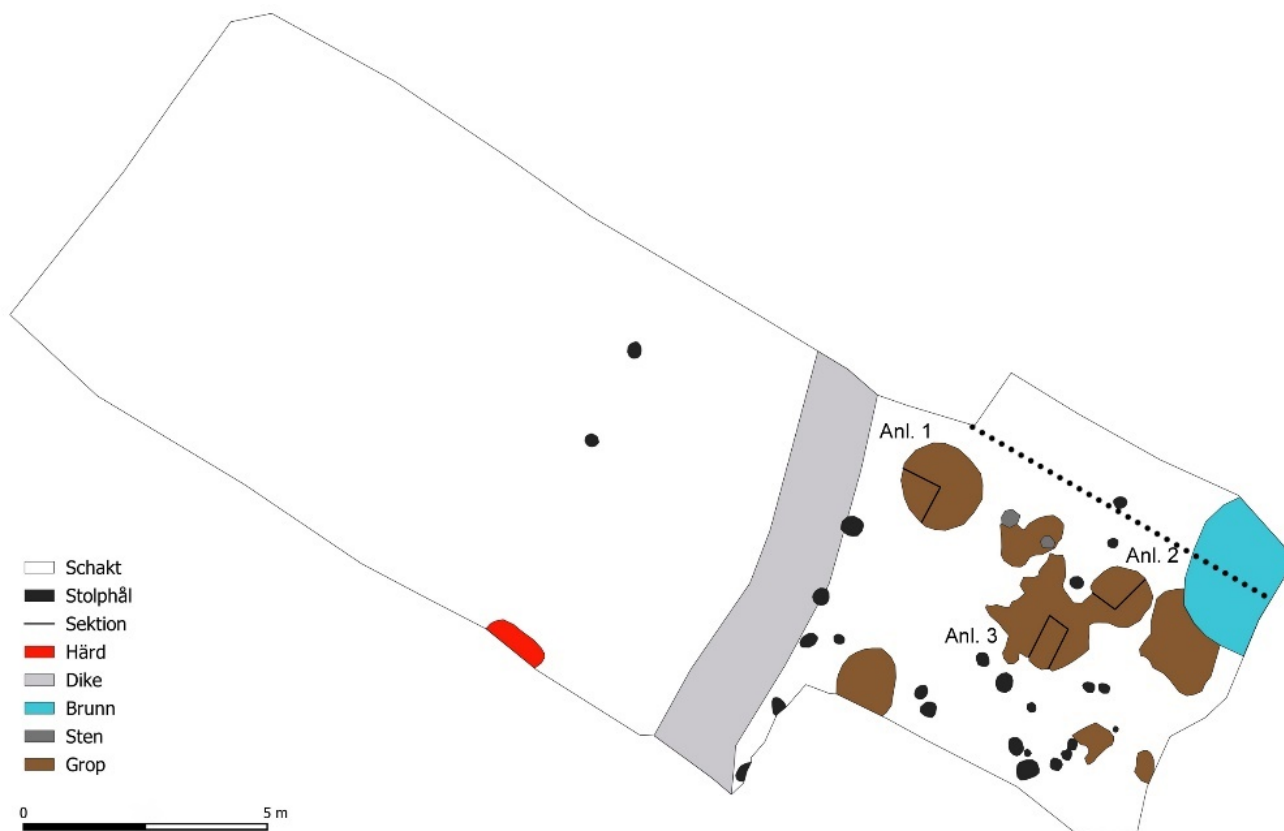

Figur 3. Schaktplanen inlagd på 1815 års enskifteskarta över gårdarna nr 5 och 7. Gård nr 5 utgörs av de västra byggnaderna.

Figur 4. Ljuster som framkom i en grop (anl. 1) (LUHM 33 191:2). Foto: LUHM. Skala 1:1

Figur 5. Planritning över schaktet och samtliga dokumenterade anläggningar. Den prickade linjen i nordöstra delen av schaktet anger gränsen för det raseringslager som framkom strax under matjorden och som sträckte sig över hela den östra delen av schaktet fram till diket.

mellan Alstad och Östra Grevie. Läget för gårdarna nr 5 och 7 lyftes då fram som områden som borde bli föremål för en arkeologisk utredning steg 2 (sökschaktning) (Anglert 2019). Under 2021 genomfördes steg 2 varvid två sökschakt drogs inom gårdsläget för gård nr 7. Det framkom dock endast fynd efter det hus som stått på platsen fram till 1960-talet (Åkesson 2022).

Undersökningsresultat

Sammanlagt 202 m² schakt upptogs med grävmaskin. Schaktningen började i öster med infarten till det planerade huset. Schaktdjupet i östra delen låg kring 0,3–0,4 m medan det var upp till 1,3 m i den västra delen. Nivåskillnaden inom fastigheten uppgår till nästan 3 m. Strax under matjorden framkom ett raseringslager med lera och kalkbruk men inga spik eller andra fynd. Raseringslagret var delvis sönderplöjt. Raseringslagret sträckte sig över den östra delen av schaktet som ska bli husets infart. Väster om raseringslagret påträffades, i matjorden, enstaka fynd av yngre rödgods med en datering till 1800-tal eller yngre. I schaktet framkom 24 stolphål, sju gropar, en brunn, ett dike och en härd (figur 5).

Delar av matjorden undersöktes med metalldetektor parallellt med avbaningen. Denna metod gav dock ett magert resultat och avbröts ungefär strax öster om diket (figur 6). Det lilla som framkom i matjorden utgjordes bl.a. av en syring (Cu-legering), två söljor (Cu-legering) liten knapp (Cu-legering) och en trumma till en leksakspistol (ej tillvaratagna).

Alla anläggningar utom två stolphål och härden framkom i den östra mindre branta delen av undersökningsområdet. Samtliga anläggningar undersöktes med metalldetektor. Tre av groparna valdes ut för undersökning i syfte att tolka funktion och datering. I anl. 1 påträffades förutom enstaka djurben ett ljuster med tre uddar (figur 4). I anl. 2 hade vid metalldetektoravsökningen framkommit en medeltida sporre (figur 8). I den kvadrant som undersöktes framkom förutom en del djurben hanken till en kanna i yngre svartgods, en skärva äldre rödgods, en hyska i järn (figur 6) samt tre delar av en tunn fin länk eller kedja av järn (figur 7). Ytligt i anläggningen påträffades en bit tegel. I anl. 3, som kan vara en del av ett groppsystem i vilket även anl. 2 ingått, påträffades vid metalldetektoravsökningen en sisare/ullsax (ej tillvaratagen). En mindre del av anläggningen undersöktes med spade och skärslev varvid endast några djurben

påträffades. De stolphål som kunde tolkas som ingående i en konstruktion är de fem stolphål som framkom längs dikets östra kant. Dessa liksom diket har sannolikt utgjort en tomtgräns. Väster om denna tomtgräns framkom bara en härd och två stolphål. Längst i väster i det lägst belägna partiet framkom ett våtmarkslager.

TOLKNING OCH KÄLLKRITIK

Den sporre som framkom i anl. 2 är en så kallad piksporre med svängda skänklar och torde kunna dateras till den äldre delen av medeltiden och fynden av yngre svartgods och äldre rödgods i samma anläggning ger en trolig datering till 1300-tal.

Av fynden att döma har det funnits två bebyggelsefaser på platsen, dels en medeltida fas med datering till 1200 - 1300-tal, dels en eftermedeltida fas som sträckt sig fram till perioden mellan upprättandet av Häradsökonomiska kartan från 1910–15 och Ekonomiska kartan från 1970 (gård nr 7). Brunnen var fylld med huvudsakligen lera och torde ha tillhört den yngre bebyggelsen. Övriga anläggningar utgör troligen en perifer del av en medeltida gård som legat längre österut nära den gamla vägsträckningen genom byn.

Vid undersökningstillfället rådde dessvärre uselt väder med regn och kuling med stormbyar. Därför kunde inga sektionsritningar åstadkommas utan sektioner fotograferades endast.

Figur 8. Sporre som påträffades i en grop (anl. 2) (LUHM 33 191:1). Foto: LUHM. Skala 1:1.

Figur 6. Hyska som påträffades i en grop (anl. 2) (LUHM 33 191:5). Foto: LUHM. Skala 1:1.

Figur 7. Länk eller kedja som påträffades i en grop (anl. 2) (LUHM 33 191:3). Foto: LUHM. Skala 1:1.

FNR	SAKORD	TYP	MATERIAL	DEL	ANTAL	FRAGMENT	VIKT (G)	ANL. NR	ÖVRIGT
1	Sporre		Järn		1		65	2	
2	Ljuster		Järn		1		27	1	
3	Länk		Järn		1	3	5	2	
4	Sisare		Järn		1	2	193	3	Gallrad
5	Hyska		Järn		1		11	2	
6	Kanna	Yngre svartgods	Keramik	Hank	1		60	2	
7	Kärl	Äldre rödgods	Keramik		1		12	2	
8	Kärl	Yngre svartgods	Keramik		2		12		Lösfynd

Tabell 1. Tabellen redovisar de fynd som tillvaratagits men även sisaren som dock har gallrats.

Referenser

Litteratur

- Anglert, M. 2019. Mellan Grevie och Alstad. Arkeologi kring en gång- och cykelväg. Rapport över arkeologisk utredning steg 1, 2019. Arkeologerna rapport 2019:115.
- Blomqvist, R. 1940. Medeltida sporrar från Lund. Kulturens årsbok 1939.
- Åkesson, M. 2022. Schakt längs med väg 101 – mellan Östra Grevie och Alstad. Rapport över arkeologisk utredning steg 2, 2021. Arkeologerna rapport 2022:113.

Kartmaterial

- Fastighetskartan
Ekonomiska kartan 1970
Häradsekonomiska kartan 1910–1915
Enskifteskarta 1815
Enskifteskarta 1809
Storskifteskarta 1762

Internetreferenser

- Fornsök
Skånsk ortnamnsdatabas

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer	431-18744-2021
Skånearkeologis diarienummer	202130
LUHM accessionsnummer	33 191
Län	Skåne
Kommun	Trelleborg
Socken	Västra Alstad
Fastighet	Sjörup 5:15
RAÄ-nummer	L1988:7270/ Västra Alstad 51:1
Koordinatsystem	Sweref 99 TM
N koordinat	6146749
E koordinat	385920
M ö.h.	43–45
Fältarbetstid	2022-04-04
Antal arbetsdagar	1
Antal arkeologtimmar	8
Undersökt yta	202 m ²
Projektansvarig	Per Sarnäs
Uppdragsgivare	Michelle Ekman

Arkivmaterial i form av shp-fil, digitala foton och rapportoriginal förvaras på Lunds universitets historiska museum